СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рокъ IV. | Шамокінъ, Па. Четвергъ 5-го Марця 1896. | Число 10

Календарь.

Марець.		
5	Ч.	Муч. евгенійск., Атанасія
6	П.	Поликарпа еписк.
7	С.	Обрѣт. гл. Івана Крест.
8	Н.	3. КРЕСТОПОКЛ. Тарасія еп.
9	П.	Порфирія, Севастіяна
10	В.	Прокопія преп.
11	С.	Василія исп. Марины

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи.

Подаемо понизше имена нашихъ агентôвъ, котрй маютъ право коллектовати грошѣ за „Свободу" и записувати новыхъ предплатниковъ. Просимо нашихъ читателѣвъ вôдноситись до сихъ людей зъ повнымъ довѣріемъ, понеже они выступаютъ въ имени Редакціи.

Понеже годѣ всѣмъ вôдповѣдати листовно, мы завели переписку Редакціи и Администраціи и всякй вôдповѣди знайдутъ нашй предплатники въ тôй рубрицѣ, котра все буде умѣщена на третôй сторонѣ.

Аґентами „Свободы" суть:

Асафатъ Дзьобко, Shamokin, Pa.
Кость Кобанъ, Olyphant, Pa.
Вікторъ Гладкикъ, Mayfield, Pa.
Стефанъ Шиманьскій, Mt. Carmel, Pa.
Иванъ Преґонъ, Yonkers, N. Y.
Игнатій Горбаль, Derby, Conn.
Іосифъ Коваль, Shenandoah, Pa.
Дмитро Ванько, Ansonia, Conn.

Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ".

Всѣмъ намъ звѣсне наше руске, робôтниче, спомагаюче товариство „Союзъ". — Мы даемо **500 дол. посмертного** и приймаемо тыхъ членôвъ, що належали до другихъ товариствъ **безъ вступного**. Треба только заслати грошѣ до касіера: George Chylak, Olyphant, Pa. и повѣдомити секретя:

Rev. Nestor Dmytriw, Mt. Carmel, Pa., а вже сей чоловѣчє забезпеченый на выпадокъ смерти. Вже твоя жѣнка и дѣти не плачуть и не нарѣкаютъ на недбалого батька.

Понеже нашй члены не маютъ въ статутахъ написано, що „Союзъ" дае посмертного не 400, але 500 дол. а богато членôвъ вôдзывае ся до насъ, щобъ статутъ такій имъ прислати, въ котрôмъ бы було написано, що „Союзъ" дае посмертного 500 дол. — Выдѣлъ нѣмъ постарае ся о новй статуты, заявляе сею дорогою своимъ членамъ, що „Союзъ" вôдъ 5. липня 1895 року порѣшивъ платити посмертне не 400, але 500 дол. Найжежъ то заявлене выстарчить нашимъ членамъ, нѣмъ выготовить ся новый статутъ. Пригадуемо также нашимъ членамъ, що они маютъ право доставати „Свободу" за **одного доляра** на рокъ. Просимо всѣхъ членôвъ, щобъ точно платили свои вкладки мѣсячнй, щобъ мы могли точно предкладати мѣсячне справоздане касове, тай щобъ на выпадокъ смерти члена Выдѣлъ всейчасъ мôгъ бодай одну слезу отерти бѣднôй вдовѣ и осироченымъ дѣтямъ.

Иванъ Глова
предсѣдатель.

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

Шамокінъ 5. марця.

III.

Довгй лѣта выжидали, просили и благали Русины у своихъ властей заведеня якогось порядку, якогось ладу, якоись певнои нормы въ справахъ церковныхъ. Годѣ було дождатись и здае ся годѣ буде дождатись. Тымчасомъ дѣялись и дѣють ся всякй неимовѣрнй исторіи и въ парохіяхъ, при обсадженю парохій, и въ способѣ, якимъ наплываютъ священники. Примѣры якй дѣяли ся и нынѣ дѣють ся въ зарядѣ парохій даютъ найлѣпшій примѣръ, до чого довела анархія. Тая анархія не только шкодитъ церквѣ, але въ высокôй мѣрѣ ґанґренуе орґанізмъ народный, бо цѣла увага народу звернена на справы церковнй, а увага его вôдъ справъ народныхъ зовсѣмъ абсорбована. Де осѣвъ солідный священникъ, котрый душею и тѣломъ вôдданый справамъ церкви и народу — тамъ найкращій порядокъ — такого порядку не заведи-бы нѣ фіскусы, нѣ патронаты, нѣ правительство, нѣ консисторія въ старôмъ краю. Дежь знову лучивъ ся чоловѣкъ не способный, або злои волѣ — тамъ вже годѣ собѣ и представити, що дѣе ся. И зовсѣмъ природно. Опорожнила ся парохія — до кого удати ся? Есть кревный, братъ, шваґеръ, або приятель — далѣ зъ нимъ въ Америку — нѣбы по золоте руно. Безъ взгляду на те, чи способный вôнъ до працѣ орґанізаційнои, чи вôдповѣдный вôнъ на ґрунтъ американьскій. Були недавно такй случаѣ, що приходили люде на свою руку, полишивши жѣнку и дѣти въ краю на волю Божу и скитали ся зъ мѣсця на мѣсце, ажь поки десь люде зъ браку священника, нужды ради не приняли ихъ. Чижь можливе се булобъ безъ певнои орґанізаціи? Орґанізація священниковъ провадила-бы контролю и надъ священниками и надъ парохіями. Якажь мала-бы бути та орґанізація? Най насъ нѣхто не посудить о злобнй замѣры, щобъ мы сягали ажь за епископомъ. Борони Боже! Мы маемо примѣръ, якъ газдуютъ американьскй епископы, а се для насъ выстарчить и за науку и за остережене. Впрочѣмъ мы за-надто бѣдный народъ, щобъ могли мы такій величезный тягарь на баркахъ двигати. Освободили ся мы вôдъ рожныхъ податкôвъ въ Австріи — не думаемо добровольно на себе податкôвъ накладати.

Наша церковь въ Америцѣ есть институціею чисто народною — для того и орґанізація сеи народнои институціи повинна полягати зовсѣмъ на подвалинахъ народныхъ. Понеже нашй церкви и маєтки церковнй суть власностію громадъ, власностію народу певнои мѣсцевости, для того народъ весь повиненъ разомъ зô священниками мати повный, правный голосъ въ зъ-орґанізованю тыхъ церквей, тыхъ маєтковъ церковныхъ — повиненъ вразъ зъ священниками мати право въ орґанізаціи церковнôй, котра мусить обнимати въ собѣ заразомъ и маєтки церковнй и священниковъ. Здаеть ся намъ, що нѣякій правникъ на свѣтѣ не мôгъ-бы знайти въ поставленôй нами засадѣ якоись противорѣчности.

Розôбравши въ той способъ загально справу орґанізаціи нашого духовеньства въ Америцѣ, ставимо оконечно таку резолюцію:

Всѣ священники рускои народности, гр. кат. обряду въ Америцѣ выбираютъ зъ помѣжь себе за помочію листового голосованя 5 **членôвъ до комітету**, котрый то комітетъ мавъ-бы занятися выготовленемъ вôдповѣдного реферату въ справѣ нашои орґанізаціи церковнои. По выготовленю того реферату мавъ бы комітетъ обовязокъ **склыкати вѣче и священниковъ и представителѣвъ радъ церковковныхъ, на котрôмъ-бы порѣшено справу руско-церковну въ Америцѣ, а рѣшеня передати до затверджения дотычнôй власти церковнôй.**

Причинокъ до исторіи нашои зрѣлости, се исторія руского Ем. Дому въ Ню Йорку.

Люде, свѣдомй розумнои, орґанізаційнои роботы, зрозумѣли, що намъ Русинамъ въ Америцѣ годѣ повести розумну роботу безъ свого Еміґраційного Дому. Не будемо на тôмъ мѣсци выказувати потребы конечнои тои найголовнѣйшои институціи, про се „Свобода" писала до несхочу. Не будемо выказувати мінусôвъ, якй мусить потерпѣти робота безъ сеи подставнои орґанізаціи, мы скажемо коротко: „Дôмъ Еміґр." якогось народу есть фôрткою безпечною и певною, черезъ котру народъ приходить и вôдходить, фôрткою народною безпечною, при котрôй не стоить анѣ жидъ, анѣ мадяръ, анѣ нѣмецъ, анѣ англікъ, только чоловѣкъ свôй, свои люде, контрольованй цѣлымъ народомъ руско-американьскимъ. „Ем. Дôмъ" рускій мае стати конскрипціею народу руского, — добрымъ щирымъ дорадникомъ его — [illegible] батькомъ на чужинѣ. Такъ понимали ваги той институціи наши тямучи люде и взялись до сеи справы справдѣ горячо. И словомъ и дѣломъ взялись они до сего дѣла значить: поясняючи вагу сеи справы широко и вычерпуючо въ „Свободѣ" и [illegible] ровночасно складки [illegible] цѣль.

Нашй Братя зô стороны „Соединенія", здаесь 1-го октобра минувшого року постановили и собѣ взятись до сего дѣла и обговоривши справу зôбрали ся въ Mahanoy City, Pa., порѣшили справу цѣлковито, якъ заразъ восклыкнувъ ихъ органъ „Ам. Р. Вѣстникъ" **„Совершишася!"** И мы возрадоваша ся зѣло, и чекали на осущене сего спасительного дѣла. — Невловзѣ по тôмъ, вже годѣ собѣ пригадати даты, впрочѣмъ дата не грае ту жаднои ролѣ, досталисьмо предложене вôдъ одного зъ найвиднѣйшихъ членôвъ Выдѣлу „Соединенія", щобъ мы злучились въ тôй справѣ разомъ, бо сежь наша вспôльна справа. Рѣчь ясна, якъ сонце. Початокъ всякои будовы, згôднои будовы, будовы такои, щобъ опосля выйшовъ однообразный дôмъ — се безперечно подвалины тои будовы. А такими подвалинами, котрй мали бы послужити до вспôлнои будовы великого и трѣвкого дому уважали мы и уважаемо, „Еміґр. Дôмъ."

Поводуючись тою гадкою почали мы переговоры зъ людьми компетентными въ тôй справѣ и дойшлисьмо до того, що „Ем. Дôмъ" мае стати въ Ню Йорку вже 1. сѣчня с. р. подъ зарядомъ І. Смідта зъ Mahanoy City и Ив. Гловы зъ Excelsior, подъ контролею комітету выбраного зъ обохъ сторôнъ, т. е. зô стороны „Союза" и „Соединенія". Предприемцѣ обовязали ся дати 10 проц. зъ чистого зыску на фондъ „Еміґр. Дому", котрый по 10 лѣтахъ мавъ-бы перейти въ руки народу, а предприемцѣ зрѣкаютъ ся права вести дѣло на свою руку. Такъ було порѣшено и въ Шенандоа и въ Mahanoy City. Тымчасомъ повѣяли иншимъ духомъ. П. Смідтъ после даного приреченя, що повѣдомить п. Глову про дальшій хôдъ справъ, не бувъ навѣть на стôлько чемнымъ, одным словомъ вôдозватись до свого будучого вспôльника, хоть сего звычайна чемность вымагала. Може клопоты зъ довгами „Вѣстника" не позволили п. Смідтови сповнити свого обовязку, мы не знаемо. Якъ небудь стало ся, — стало ся зле. И такъ справа проволѣкла ся, ажъ по нынѣшный день. После информацій, якй мы одержали вôдъ особы компетентнои въ тôй справѣ не хоче п. Смідтъ входити въ спôлку зъ п. Гловою, а тымъ самимъ и „Соединеніе" зъ „Союзомъ", лишь выключно на свою руку зяду[…] повести бізнесъ. Отъ такъ въ коротцѣ представляе ся исторія руского „Еміґраці[йного] Дому."

Входячи въ переговор[ы] думали мы, що приповѣ[дка] латиньска: „si duo fac[iunt] idem, non est idem" — мае ту приноровленя, одна[къ] теперь бачимо ясно, що [...]

(Продовжене на другой сторон[ѣ])

ЛИТВИНЫ ВЪ АМЕРИЦѢ.

Литвины и Русины въ Америцѣ. — Еміґрація. — Кольонія. — Роботы и торговля. — Школы и газетарство. — Парохіи и духовеньство. — Товариства. — Таборы клерикальный и поступовый. — Надуж[ит]е въ напояхъ провадить родину до руіны, бôйки в [...] сепе ся по [су]дахъ. — Интелігенція; будучность Литовщины въ Америцѣ.

(Дальше).

П. Бочковскій заложивъ 1888 р. часопись „Saule" въ Мааной Ситі, зъ початку трудно було добачити цѣли того письма; спреяло оно декотрымъ попамъ польскимъ. спротивляло ся утвореню парохій литовскихъ, и только зъ побôльшенемъ самосвѣдомости Литвинôвъ „Saule" поволи стало ся письмомъ бôльше-менше зъ змаганями литовскими; нынѣ оно есть голоснымъ зъ збираня вѣдомостій уемныхъ сторôнъ житя люду литовского, за що терпить не разъ закидъ вôдъ священниковъ „неморального письма". Въ Чікаґо выросло письмо „Lietuwa" 1893 р. зъ тенденціею католицкою. 1894 р. выходила „Valtis" въ Плімонтъ, посвячена Евангеліи и бруджено поступового напряму межи Литвинами; редаговавъ кс. Бурба. Еще выдали американьскй Литвины, особливо „Liet. Mokslo Draugyste" (Лит. наукове Товариство), заложене въ 1889 р., письмо „Apszvieta" (Просвѣта), 1892—93 р., посвячене критицѣ стосункôвъ економічныхъ, религійныхъ, политичныхъ и суспôльныхъ. Вôдъ 1894 р. выходить „Nauja Gadyne", также подъ еґідою „Наукового Товариства", котре есть орґаномъ поступовымъ и народнымъ. „Garsas", на початку подъ редакціею п. Астромского, служивъ интересамъ робôтника и поступу, скôлько було въ силахъ редактора, а нынѣ есть власностію кс. Абрамайтіса и спôлки.

Якъ видите, маемо письма, якъ „Lietuwa", „Saule", „Garsas", Valtiis", котрй боронять интересôвъ клиру котолицкого, маемо „Vienybę", письмо, котре служить разъ интересамъ римского ультрамонтанізму, або знову интересамъ поступу, маемо также письма лібералнй и поступовй, якъ „Balsas", „Apszvieta", „Nacya Gadyne". Розвинувъ ся рухъ надзвычайный на поли дневникарскôмъ. Бракъ только ту критики, бракъ пошанованя особъ пишучихъ, або инакше на нивѣ рôдной працюючихъ. Таборы розвинули ся, и неразъ борба перомъ, провадить ся занадто запальчиво. Однакъ народъ при тôмъ мусить ся будити, порушати ся, брати ся до працѣ. Межи кореспондентами знаходимо найчастѣйше робôтниковъ, котрй подаютъ свои спостереженя зъ житя щоденного. Газетамъ нашимъ завдячуемо, що Литвинъ стае ся Литвиномъ, перестаючи чужимъ богамъ служити; газетамъ завдячуемо творене ся найрозмаитшихъ товариствъ, котрыхъ нинѣ сотки истнуютъ тутъ.

Однакъ треба признати ся, що до нинѣ не змогли мы выробити собѣ рôдного языка літеатурного; кожда газета пише инакше, и языкъ провінціональный уживае ся зъ тыхъ околиць, зъ котрыхъ редакторъ газеты походить. Се есть велика хиба нашого письменьства, и доси нашй літераты не могутъ згодити ся на уживане загально літературного языка литовского. А пора вже!

V.

Коли побôльшило ся число еміґрантôвъ въ якій будь кольоніи, небавомъ повставала гадка закладаня товариствъ для братньои помочи въ хоробѣ або калѣцтвѣ. Такй товариства на початку були звязанй стисло зъ релігіею, а члены були змушенй ходити до костела, до сповѣди и т. д., инакше они тратили права стоваришеныхъ и вычерковали ся зъ Товариства. Вже само имя пятнуе цѣху релігійну Товариства, якъ н. пр. тов. именемъ св. Казиміра, Юрія, Станислава, Іосифа и т. п. Только зъ часомъ почали творити ся Товариства помочи народнои, и ту завитали имена Витолда, Гедиміна, Кестутіса, Олгерда, Коперника, Ягайлы, Сынôвъ Литвы, Сынôвъ Свободы и т. д. По бôльшôй части тй остатнй товариства не мали ничь вспôльного зъ церквою, а декотрй навѣть маютъ закупленй свои могилы, на котрыхъ ховаютъ своихъ померлыхъ членôвъ (н. пр. въ Шанандорѣ, Па.)

Кромѣ товариствъ для братньои помочи въ хоробѣ, межи Литвинами повстали спôлки. Надъ повстанемъ спôлокъ богато працювавъ п. Шлюпасъ. Насамъ-передъ утворило ся кôлька спôлокъ кравецкихъ 1886 р. въ Ню-Йорку, а познѣйше въ Бальтиморе. Въ 1887 и 1888 р. утворило ся кôлька спôлокъ для запровадженя склепôвъ споживчихъ въ Шенандорѣ, Па. Позаякъ богато зъ тыхъ спôлокъ звинуло свои интереса за-для незгоды и интриґъ помежи членами, то проектодавця ихъ мусѣвъ не разъ наразити ся на неохоту и переслѣдованя. Помимо того идея твореня спôлокъ не згасла, и ту або тамъ маемо спôлки вытворяючй и споживчй.

На згадку заслугуютъ еще два Товариства: Союзъ и Товариство Наукове. Гадка сполученя Литвинôвъ була подана 1885 р. п. Шлюпасомъ, коли заразъ потôмъ 1886 р. скликано зборы до Шенандору, Па. Клерикальна партія, завважавши вплывы и поваґу такои институціи, не задовго утворила другій Союзъ для конкуренціи зъ першимъ. Переслѣдованя допровадили до того, що п. Шлюпаса Союзъ розлетѣвъ ся, а Союзъ католицкій майже переставъ истну[вати]. Тогды п. Шлюпасъ, вспôльно [съ] поступовцями въ Бальтиморе, [о]живъ Литовске Таварпство [...] щобы Литвинôвъ, яко народъ п[...] до житя и щобы розповсюднити [...] свѣту межи людомъ. То було жи[...] комъ для клерикалôвъ, що зъ де[...] прокинулись, и почали знову бôль[ше] працювати надъ Союзомъ, кот[рый] однакъ помимо всѣхъ старань и [по]мимо, що до комитету належать [свя]щенники, веґетуе житемъ се[...] братôвъ спячихъ. Програмъ Сою[за] есть ясный, и цѣль не цѣлк[ом] означена. Разъ принимаютъ там[ъ про]тестантôвъ, другій разъ знову вô[д]хаютъ ихъ вôдъ себе вразъ зъ лі[бера]лами. Также число членôвъ [...] мале, хотяй на папери групъ ча[...] лять 56. До того часу Союзъ выдав[ъ] друкомъ „Исторію Европы", написа[]ну п. Фресманомъ, „Звычаѣ Лит[ви]нôвъ" (Budas Lietuwin) написа[въ] Довконтъ и т. д. Теперь голо[вою] Союза есть кс. И. Жиліньскій зъ [Mt.] Кармель.

Литовско Товариство Наука з[a]ло заложене 1889 р. забѣгами п. [Шлю]паса въ Бальтіморе, к[...] [...]лузило ся оно по коль[...] скихъ. Позаякъ Литвинôвъ [...] образованемъ въ Амери[цѣ] богато — 5 докторовъ меди[...] ка механикôвъ, священни[...]

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda" Printing Office
144 S. Franklin, str,
Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высилати пôдъ адресу:
To: "Svoboda" Printing Office
144 S. Franklin, str.
Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

[...] ГА.

[...] приступити до „Со[...] [...] вступ[...] до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

(Продолжене зô стороны першоѣ)

въ той спосôбъ понимають „Еміґр. Дôмъ" нашѣ товарыши зъ „Соединенія", якъ мы его понимаемо и не въ той спосôбъ беруть ся они до тои будовы, якъ-бы мы се думали. Якъ мы „Еміґр. Дôмъ понимаемо и до якихъ цѣлей вôнъ мае служити и для чого мы хотѣли то дѣло вспôльно повести мы вже заявили въ горѣ. Теперь лишаесь намъ лишь запротестувати противъ веденя такъ важной справы однымъ чоловѣкомъ, хоть-бы навѣть такимъ солідныиъ, якъ предсѣдатель „Соединенія". Справа „Еміґр. Дому" мусить бути справою загалу Русинôвъ американьскихъ, а не бізнесомъ одного чоловѣка, або хоть-бы одной партіи. **Сей протестъ будемо мы старати ся, пôсля высказаныхъ гадокъ консеквентно перевести.**

Сповняючи свôй обовязокъ, яко делеґаты тов. „Союзъ" на пôврôчнôй конвенціи 1. сѣчн[...] р. дл[...] [...] сеи угоди перепровад[...] [...]вы выбранѣ, кода[...] вои [...] вѣдомости загалу и [...]мо де[...] [...] делесимъ кôнчимо нашу делеґацію.

Θеофанъ А. Обушкэвичъ
Несторъ Дмитрôвъ.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Beacon Falls—New Haven, Conn.

Читаючи нашу часопись „Свободу", перечитавъ я допись зъ Elmira, N. Y. и дуже мене то утѣшило, що при остатку дописи звернувъ дописуватель увагу на жите-буте и роботу нашихъ людей въ Elmira. Я зô свои стороны уважаю дуже користнымъ, щобъ нашѣ братя Русины громадились по бôльшихъ мѣстахъ и творили сильнѣйшѣ кольоніи рускѣ, якъ се Поляки роблять. Поглянути тôлько по бôльшихъ американьскихъ мѣстахъ, всюды творять Поляки численнѣ кольоніи, лучать ся разомъ и тымъ способомъ поступають и въ бізнесѣ и въ організаціи, чи то народной, чи церковнôй. По декотрыхъ мѣстахъ мають по кôлька костелôвъ и т. ин. Але попри Полякôвъ, мы вже дорослы и самѣ собѣ дамо раду, а хоть и у насъ вже люде много поступили, то все таки годѣ не признати ся, що нашъ Русинъ дуже лѣнивый до всякого поступу. Кôлько то нашихъ людей жіє розсѣяно ту по Америцѣ помѣжь другими народностями и пôдпирають ихъ и промыслово и народно, а о свôй власный добробытъ и о свою народнôсть зовсѣмъ не дбають. Щобы нашѣ люде були цѣкавѣ и читали „Свободу", довѣдалибъ ся оденъ о другôмъ, давалибъ о собѣ знати, о своимъ житю-бутю, якъ се здѣлали Русины зъ Elmira, тобъ мы однѣ до другихъ стягали ся и моглибъ творити сильнѣ кольоніи по бôльшихъ мѣстахъ дбаючи, якъ другѣ народности о свои власнѣ интересы.

Мы ту зъ роботою стоимо дуже слабо, якъ [...] зô всѣмъ. Ту у насъ лишь одна вовняна фабрика. Вже два роки робота дуже слабо йде; [...] чоловѣкъ зможе зъ бѣдою заробити на власнѣ потребы. Насъ ту всего три рускѣ фамиліи; до Братства належимо до Ansonia, але и тамъ нема порядку, бо [...]славнѣ аґітаторы дуже правос[...] [...] причиняють до баламуты [...] ся. Я радъ-бы перенести ся до бôльшого мѣста, де церковь є, порядне Братство и люде належать до „Союза", щобъ побôльшити ряды нашои организаціи.

Ст. Г.

Америк. Словеньскѣ Новины зъ дня 22. лютого друкованѣ въ Піттсбургу подають таку вѣсть:

„Жидôвскій патронатъ для гр. кат. церкви.

Чисто жидôвскій листокъ „Magyar Hiradó" въ Ню Йорку оповѣщае зъ дня 12. лютого зъ великою радостію, що Ню-Йорскѣ Русины порѣшили побудовати гр. кат. церковь въ Ню Йорку, а п. І. Смідтъ въ имени Соединенія закладае банкъ въ Ню Йорку. На тôмъ то не було-бы ничь. Прецѣ церкви будують, а банки закладають. Але що за причина радости великои зô стороны Ню Йорскихъ яйтелесôвъ? — Здае ся Словаки и Русины запродали ся цѣлковито жидôвской клѣцѣ въ Ню Йорку. Якъ однакъ они въ тôй спôлцѣ выйдуть, то покаже будучнôсть. Але мы, котрѣ ся нѣякъ, за жадну цѣну нѣкому не пôддаемо, а тымъ менше жидамъ на Houston Str., Подаемо тôй спôлцѣ до вѣдомости, що якъ имъ милѣйшѣ жиды, якъ мы, то най зарентують собѣ въ Шварцовôй галѣ церковь, а будуть мати въ сусѣдствѣ жидôвъ. А если ганьблять ся нашихъ патронôвъ Кирила и Методія, най дадуть намалювати на олтарь Яйтелеса и Кнобелеса. Хто ганьбить ся насъ, того ганьбимо ся и мы, а панъ Koposay Miklós увидить, що Русины въ Америцѣ не суть такѣ дурнѣ, щобъ ихъ за нôсъ водити и въ ихъ имени банкъ отворяти. Досыть мы мовчали до теперь, але тому буде конець.

По[...] [...]орски Словаки гр. кат. вѣроисповѣданія."

Сколько „Словеньскѣ Новины". Сеи газетярскои поголоски мы не въ силѣ замовчати. Зачнемо вôдъ кôнця. Цѣкава рѣчь, звôдки взяли ся на свѣтѣ Словаки гр. кат. вѣроисповѣданя. Мы знаемо тôлько, що Словакъ называе себе католикомъ, се есть римо-католикомъ, и лишь таки Словаки истнують. Нашихъ Русинôвъ зъ У[...] [...]зъ угорскои стороны, котрѣ жили мѣшано зô Словаками, навчили ся „huto-rуе" называють Словаками гр. кат. обряду. До ряду тыхъ Словакôвъ зачисляють и п. І. Смідта и пôдсувають ему злобну гадку, що вôнъ въ спôлцѣ зъ жидами, прибравши фірму руского тов. „Соединеніе" закладае банкъ, а его пріятелѣ будують церковь. Якъ рѣчи стоять, мы нинѣ певно не знаемо. Обовязкомъ п. Смідта буде пояснити справу, ратуючи честь руску передъ такими тяжкими закидами.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

— Наслѣдки дуру еміґраційного. Селянинъ зъ Лучки коло Микулинець. Вирскій, заверненый властями зъ Вѣдня, куда выбравъ ся бувъ въ цѣли еміґраціи до Бразиліи, утративши послѣдный грôшь на вандрôвцѣ, зъ розпуки вôдобравъ собѣ жите черезъ повѣшене. Нещастный мавъ доперва 40 лѣтъ и полишивъ жѣнку и дѣти.

Рухъ еміґраційный и его причины.

Въ Сокальщинѣ рухъ еміґраційный въ найбôльшôмъ розгарѣ. Всюды, де лишь збере ся купка людей, чи то на ярмарку, на торзѣ, чи то на оказіи въ хатѣ, не почуешь иншои бесѣды якъ тôлько про Бразилію. Аґентôвъ, що „записують" людей до Бразиліи, есть богато въ повѣтѣ, але нарôдъ по-найбôльше удае ся „до запису" до львôвскихъ аґентôвъ. Е села въ Сокальщинѣ, де мало [...] не записавъ ся до Бразиліи. Аґенты [...]сыть захвалюють Бразилію. Хочь нарôдъ не конче вѣрить въ захвалюваный рай бразилійскій, однакъ радъ бы въ однôй хвили покинути рôдну землю и йти въ свѣтъ за очи. А чому?

Ось причины, котрѣ спонукують нашь нарôдъ до еміґраціи, а о котрыхъ самъ нарôдъ голосно говорить:—

1. Великѣ податки. Нарôдъ въ Сокальщинѣ скрôзь нарѣкае на великѣ податки, котрыхъ не въ силѣ платити. Такъ н. пр. знаю въ однôмъ селѣ въ Сокальщинѣ господарѣвъ, котрѣ, маючи 24 морґôвъ [...] грунту, платить рôчно звыжь 60 зр. податку. Та то ще менше: але знаю такій примѣръ, що одному бѣдакови за 3 морґи лихого грунту казали заплатити 18 зр. рôчного податку. Та кобы то велено людямъ плавити самъ чистый, правдивый податокъ, а то неразъ вышукують ще якись залеглости за кôлька лѣтъ. Люде мають въ книжкахъ поквітовоно, що заплатили, а теперь кажуть другій разъ платити. Повѣдають, що такого лиха наробили заведеній радою повѣтовою писарѣ окружнѣ, котрѣ разомъ зъ декотрыми вôйтами позабирали грошѣ и щезли. Правда, декотрѣ вôйты теперь за се покутують, але нарôдъ мусить другій разъ платити податки, а позаякъ не мае зъ-вôдки, то готовъ утѣкати до Бразиліи.

Оповѣдають, що коли одинъ селянинъ пôйшовъ до пана старости сокальского по пашпортъ до Бразиліи, а той, вôдраджуючи ему еміґрацію до Бразиліи, страшивъ его гадюками въ Бразиліи, селянинъ вôдповѣвъ: „Прошу пана старосты — гадюки въ Бразиліи певно не страшнѣйшѣ вôдъ тутешныхъ екзекутникôвъ. Передъ бразилійскою гадюкою може й утечу, я передъ тутешнымъ екзекутникомъ нѣгде не заховаю ся..."

2. Великѣ оплаты нотаріяльнѣ. Одинъ селянинъ хотѣвъ купити собѣ у другого маленькій кусокъ поля и торгувавъ его за 3 зр., а коли прійшли до нотаря робити контрактъ, той казавъ собѣ дати 10 зр. Розумѣе ся, що селянинъ вырѣкъ ся тогдѣ того купна и втѣкъ чимъ боржѣй вôдъ нотаря.

3. Великій бракъ дровъ на опалъ. Въ Сокальщинѣ лѣсы цѣлкомъ вынищенѣ, а новѣ не засадженѣ, длятого есть великій бракъ дерева, якъ на опалъ такъ и на будôвлю. Особливо бѣднѣйшѣ люде, котрѣ не мають своеи худобы, щобы зъ-далека привести опалу, мусять терпѣти велику студѣнь. Коли одна баба просила о пашпортъ пана старосту сокальского, а той мовивъ ѣй, що она не вытримае въ Бразиліи, бо тамъ дуже горячо, она вôдповѣла: „Паноньку, тамъ бодай нагрѣю ся, бо тутъ я мало не замерзну..."

4. Бракъ всякого заробку. Выдатки селянъ великѣ а заробити крейцаря нема де, хочь гинь. Одинъ заробокъ — по дворахъ при молоченю збôжа, але тамъ заробить челядникъ 10—15 крейцарôвъ, та й того заробку годѣ захопити. А хотѣвши кôньми заробити 1 зр., треба два дни везти якихъ пять до шѣсть миль — примѣромъ зô Стоянова до Сокаля — десять кôрцѣвъ збôжа.

5. Страшне задовжене. Ся причина есть природнымъ наслѣдкомъ попередныхъ. Нарôдъ притисненый великими податками и всякими тягарами а не маючи заробку, не маючи жерела на покрыте тыхъ рôзнородныхъ потребъ, попавъ у довги, зъ котрохъ при такихъ обставинахъ, якъ теперь, зовсѣмъ не може выдобути ся.

6. Секатуры вôдъ властій. Нарѣкань на се можна почути вôдъ селянъ дуже богато. Н. пр. деякѣ селяне зъ Сокальщины взяли участь въ депутаціи руского народу до Вѣдня до цѣсаря. За то теперь — якъ они жалують ся — дознають всякихъ переслѣдувань: называють ихъ бунтôвниками, а навѣть позасуджували ихъ старосто на кару по 25 зр. Нарôдъ тымъ страшно огôрчено, бо замѣсть знайти охорону у властій цѣсарскихъ, знаходить прикрости. Не диво, що по-при все инше також и се пôдбуджуе въ нѣмъ охоту до еміґраціи до Бразиліи, де — пôсля его понятя — не може бути вже гôрше, якъ у насъ, въ Галичинѣ....

— Знову опѣкунъ еміґрантôвъ. Знаный Василій С. Чернякъ зъ села Чеховъ въ Брôдщинѣ опинивъ ся въ Бремѣ яко аґентъ фірмы „Карешъ и Штоцкій", котра высилае людей до пôвночнои Америки. Въ письмѣ до „Галичанина" В. С. Чернякъ каже, що выбравъ ся до Америки а прибувши до Бремы, знайшовъ ся въ клопотѣ, бо не стало ему гроша на дальшу дорогу. Отже лишивъ ся въ Бремѣ увôйшовъ въ зносины зъ аґентією „Карешъ и Штоцкій" и умовивъ ся, що вôдъ корабельныхъ картъ, якѣ тота фірма продасть черезъ его посередництво, буде достави „малый проценть"... За те робить вôнъ уже въ „Галичанинѣ" рекляму згаданôй аґентіи.

— Въ справѣ еміґраціи до Бразиліи выдало италійске правительство розпоряджене, пôсля котрого буде дозволеный переѣздъ черезъ границю италійску лише тымъ еміґрантамъ, за котрыхъ аґентъ еміґраційный, перебуваючій въ Италіи, зобовяже ся покрывати всѣ кошты до хвилѣ, ажь еміґранты всядуть на корабель. Въ наслѣдокъ того одержали власти галицкѣ припорученя, жадати вôдъ еміґрантôвъ такого посвѣдченя аґента еміґраційного и, наколи его мають, выписувати се посвѣдчене на пашпортахъ. Еміґранты, котрѣ не выкажуть ся такою запорукою аґента, не будуть пущенѣ въ дорогу.

[...] больше, проте Тов. Наукъ по[...] своими членами числило най[...] [...] робôтникôвъ, котрѣ свôй [...] посвячали для просвѣты за[...] Товариство выдало кôлька своихъ [...]ыхъ справоздань, Исторію літе[...]туры литовскои, и мѣсячне письмо [...]". Рокъ 1894 бувъ фаталь[...] въ житю Товариства. Коли зъ [...] нещасной смерти п. Андру[...] п. Шлюпасъ замотавъ ся въ [...] зъ клерикалами, Товариство, [...] переслѣдоване черезъ [...] за свôй лібералізмъ и [...] стануло надъ порогомъ [...]. Не вгинуло оно однакъ, бо [...] декуды еще жиють и по[...] свôй органъ „Nauja Gadyne".

[...] повысшого оповѣданя видимо, [...] межи Литвинами суть двѣ пар[...] [...] и поступовцѣвъ, [...] борють ся межи собою. [...] нечуваныхъ екстремôвъ посувають [...], як кс. Бурба выли[...] [...] п. Шлюпаса въ бро[...] „[...] Литвинôвъ въ р. 1892", [...] „Valtis" выдумуючи [...] нечуванѣ бреднѣ. [...] не мовчать, они [...] историчными дока[...] свôй програмъ и [...] на тлѣ даныхъ зъ [...], щобъ обѣ тѣ [...] навѣть приязный modus vivendi есть не можливый задля езуицкихъ забѣгôвъ литовского духовеньства. Здае ся однакъ, що користь народна вымагае працѣ вытревалои, органічнои, для просвѣты. Наколи поступовцѣ хочуть популяризовати дослѣды наукъ, коли они выказують шкôдливôсть роботы костела католицкого, а особливо езуитизму на Литвѣ, и коли вымагають утвореня народнои церкви, то клерикалы и ихъ провôдники — духовеньство — кидають клятву на своихъ землякôвъ, выганяють зъ посадъ, псують интереса поступовцѣвъ, словомъ мѣсто критики, або высвѣтлюваня фактôвъ, хапають ся ножа! Сумнѣваюсь, щобъ така політика увѣнчалась успѣшнымъ наслѣдкомъ для самыхъ клерикалôвъ, або духовеньства.

VI.

Хотяй не есть се приятнымъ сказати щось злого о своихъ землякахъ, однакъ правды таити не выпадае. А прецѣнь правдою есть, що Литвины занадто вôдданѣ почести Бакхуса: пиво и віска, якъ бы рѣка невысихаюча, перемывають внутренности нашого брата, зôставляючи слѣды на розтрою жолудка и головы, а такожь выкликуючѣ непорозумѣня, бойки, [...] До якого упôдленя натуры провадить надмѣрне уживане трункôвъ, нехай свѣдчать выпадки слѣдуючи: Одинъ литовскій горожанинъ зъ Едвардсвілль въ станѣ пянôмъ, за $5.00, цѣлуе пса пôдъ хвôстъ! Одна обывателька зъ Шенандору въ станѣ не тверезôмъ вôддае ся орґіямъ нечуванымъ въ сальонѣ; иншѣ знову тамже обливають пса терпетиною, запалюють его живого и тѣшать ся зъ его мукъ!.... Другій обыватель, навѣть пôдчасъ весняныхъ холодôвъ, обнажуе за мѣстôмъ свое тѣло и гонить за одною учителькою анґлійскою, вертаючою зô школы сельскои до поблизкого мѣсточка... Такихъ и тымъ подôбныхъ примѣрôвъ мôгъ бымъ навести зъ житя сотками але досить вже того, що сказавъ-емь, щобы переконати ся, що нарôдъ въ нетверезости спосôбный есть до найбриднѣйшого поступованя. А що бôйки въ такихъ разахъ суть можливѣ, и вôдбувають ся на велику скалю, о тôмъ свѣдчать справы Литвинôвъ въ судахъ въ Поттсвілль, Скрентонъ, Вількеберъ и т. п. Часами справа повстае зъ причины 5 центôвъ, якъ се було въ Шенадорѣ кôлька лѣтъ тому, и коштує процесуючихъ [...] образа при шклянцѣ пива буває пôмщеною строго: побитѣ головы, покроваленѣ руки, або ноги суть рѣчею щоденною въ кольоніяхъ литовскихъ. Видите, якъ просвѣта повинна була вплынути на проваджене ся нашихъ братôвъ. Здае ся менѣ що Товариства Тверезости, котрѣ ту, або тамъ створено, не приносять належитого успѣху; просвѣта одинока може ту принести пораду и пôльгу схорованому организмови народу. Бачучи такѣ супеpечности часами чоловѣкъ зачинае роспачати надъ будучностію народу, що такъ потонувъ въ піяньствѣ; але уважаючи се за станъ переходовый до стану бôльше нормального, знову набираемо потѣхи и сподѣваемо ся спасеня вôдъ засадъ здоровыхъ, котрѣ засѣвають ся зъ часомъ черезъ письма, прелекціи або упôмнене народу самого.

Та сама причина вôддаваня ся піяньству провадить до непорозумѣнь родинныхъ, и часто видимо руину родинъ, котра зъ того жерела выпливае. Тамъ жѣнка покинула дѣти и мужа; тамъ мужъ дôставъ завороту головы и пôгнавъ за красною дѣвчиною, лишаючи жѣнку зъ дѣтьми въ [...] значѣня, а лишь еґоізмъ, и то брудный еґоізмъ, ставъ ся пружиною житевою нашихъ братôвъ. Що положеня жѣнки есть тяжке и ганьбяче, о тôмъ хто мôгъ бы сумнѣвати ся? Почутя притупленѣ черезъ піяньство, позваляють хорымъ дѣтямъ або жѣнкамъ умирати безъ помочи лѣкарскои. Плекане дѣтей стоить на стопѣ звѣрячôй: найменшого понятія о гигіенѣ, о потребахъ молодого орґанізму, о потребѣ чистоты! За длятого такъ велике число дѣтей вмирае межи Литвинами, що рѣдко въ котрôй родинѣ знайде ся дозрѣваюча громадка дѣтей. А що вже говорити о драматахъ родинныхъ, коли отецъ або мати впють ся — цѣла околиця есть свѣдкомъ того, що надужите въ питю справляе въ убогôй хатѣ! Кôлько разôвъ лучають ся убійства!....

(Конець буде).

ПЕРЕГЛЯДЪ ПОЛИТИЧНЫЙ.

На Кубѣ дѣютъ ся страшнѣ рѣчи. Енералъ Вейлеръ мордуе людей, палить мѣста. Въ кôлькохъ битвахъ стратили повстанцѣ богато людей. Испанія все бôльше войска досылае. — Въ конци здобули ся Сполученѣ Державы на вôдвагу и сенатъ 28. лютого по довгôй дебатѣ призналъ 64 голосами противъ 6, Кубанцѣвъ стороною воюючою. Сенаторы въ своихъ промовахъ величали патріотôвъ кубаньскихъ, а сенаторъ Черманъ назвавъ навѣть енерала Вейлера чортомъ въ людскôмъ тѣлѣ. У всѣхъ беѣдахъ сенаторôвъ чути было легку погорду для Испаніи. Резолюція ухвалена сенатомъ мѣстить двѣ постановы:

1) Уважае ся обѣ стороны т. е. Испанію и Кубу за стороны воюючѣ и до такихъ буде рядъ Сполуч. Державъ вôдносити ся.

2) Рядъ Спол. Державъ заявляе Испаніи, що готовъ поспѣшити зъ пріятельскими услугами Кубанцямъ, щобъ они выбороли собѣ независимôсть.

Найважнѣйшою справою въ Австріи пôдъ ту пору суть безпереривно выборы до рады мѣйскои въ Вѣдни, котрѣ почали ся були вже минувшого тыжня, и якъ телеграмы доносять вже въ першôмъ днû выборôвъ антисемиты побили противне сторонництво на голову. Історія выборôвъ до рады мѣста Вѣдни представляе ся въ коротцѣ такъ: Нова выбрана рада выбрала президентомъ мѣста Д-ра Люэгера. Сей чоловѣкъ, ворогъ жидôвъ, тай ворогъ и теперѣшного правительства, котре смѣло можь назвати правительствомъ жидôвско польскимъ не сподобало собѣ Д-ра Люэгера и невôльно Найяснѣйшого и Найбôльшого Пана, щобъ его не потвердивъ. Рада зôбрала ся другій разъ и другій разъ выбрала президентомъ Д-ра Люэгера — а тогды вже бувъ въ Вѣдни „великій чоловѣкъ" панъ Бадені. Однже той „великій чоловѣкъ" кажуть, що вôнъ ще и желѣзный чоловѣкъ, що мае желѣзну ногу, чи що — Богъ ихъ тамъ знае — впрочѣмъ, що насъ тамъ такій дурнѣ обходять — досыть, що п. Бадені казавъ раду розвязати. Чисто, якъ въ Галичинѣ гадавъ собѣ Бадені! Але годѣ. Вѣденьскѣ Нѣмцѣ — се не галицкѣ жебраки. Черезъ весь часъ панованя Баденього, стôлько сала наляли за шкуру антисемиты найвысшому мінѣстрови, що вôнъ, кажуть, ажь полисѣвъ. Цѣкава рѣчь що теперь буде, якъ антисемиты вôвйдуть до рады въ бôльшости и выберуть зновъ Д-ра Люэгера президентомъ? Здае ся тогды вже конець Баденьому.

Россія каже, що она только хоче зробити ладъ въ Кореи. Она не хоче тамъ панувати, борони Боже. Не знати, чи хто-бы повѣривъ тому.

Нѣмеччина сидить тихо, тай продуме, якъ бы то соціялистôвъ знищити. Пропало — не можь стерти зъ лиця землѣ того, що мае природне право до жита.

А що дѣе ся въ нашôй бѣднôй Галичинѣ? Бѣда, тай бѣда. А зъ тои бѣды народъ лѣзе въ свѣтъ за очи. Сôймъ збувъ великій грошѣ, що радивъ и радивъ, але въ тому путя не було. Ухвалили кôлька законôвъ маловажныхъ, бо-й али на внесене п. Вахнянина комітетъ для справъ еміграційныхъ, але нѣмъ переправлять вельно парляментарні формальности — то народъ бѣдный, що не мае гроша на шифкарту вымре на голодовый тифусъ, а тѣ, що мають еще кôлька морґôвъ спродадуть послѣдну кервавицю и вы еміґрують въ свѣтъ за очи. Интеліґенція буде тымчасомъ сварити ся о дурницѣ, а св. Юръ буде слати курендь доказуючи, що то грѣхъ опускати рôдну землю и не слухати старшихъ. Рухъ вѣчевый проявивъ ся по всѣхъ повѣтахъ. Специяльно про сей рухъ напишемо другимъ разомъ, якъ газеты краевѣ не втоплять его въ морѣ.

НОВИНКИ.

— Сего року вôдбуде ся въ Мексику велика выстава краева на площади, котра буде займати 2,250,000 квадратовыхъ метрôвъ. Площадь на котрôй буде выстава есть далеко бôльша вôдъ свѣтова выстава въ Парижи. Газеты американьскѣ росписують ся широко про ту будучу выставу.

— Послѣдными часами лучилось дуже много выпадкôвъ, „корабле-крушенїй". — Минувшои пятницѣ выѣхавъ бувъ тяґаровый корабель „Davis" наладованый дукромъ вартости $180.000 зъ Manilla до Philadelphia. Въ наслѣдокъ великои бурѣ зôставъ корабель уппкодженый, цукеръростопивъ ся, спровъ затканъ помпы и не можна було воды выпомпувати. Коли капитанъ змѣркувавъ, що корабель годѣ выратовати, казавъ залозѣ вôйсти на лодки, а корабель запалити, щобъ не стоявъ въ дорозѣ другимъ кораблямъ. Зъ Minilla насовла ратункова барка и завезла людей на корабель „Curacao", котрый сего тыжня приплывъ щасливо до Нью-Йорку.

— Корабель „Josie R. Burt" наладованый вуглемъ, котрый выѣхавъ бувъ 19 сѣчня зъ Филядельфіи затопивъ ся. Анѣ оденъ чоловѣкъ не вспѣвъ уратовати ся. На корабли, крôмѣ 1150 тонôвъ вугля, бувъ капитанъ и 8 людей.

— Дня 25. лютого попало въ майнахъ въ Mayfield дуже небезпечно ногу брата Андрея Пльчака. Нещасный лишивъ въ „кеку" порохъ незатканый и коли переходивъ коло „кеки" тримаючи лямпку въ руцѣ зъ запаленымъ гнотомъ, капля горячого олѣю влетѣла до пороху, въ наслѣдокъ чого настала експлозія пороху и понѣсъ дуже небезпечно тварь и руки. Нещасный належить до Братства св. Іоана Крестителя въ Mayfield, Pa. Найсе служить примѣромъ майнерамъ, щобъ осторожно обходили ся зъ порохомъ.

— Зъ Торонто, Онт. доносять слѣдуюче:

Богато знатнѣйшихъ и вплывовыхъ священникôвъ въ Торонто (Канада) зôбрало ся було 25. лютого с. р. въ цѣли обговореня пляну, котрый мавъ бы на цѣли наклонити Арменьчикôвъ до выеміґровання до пôвнôчно-захôдной Канады. Рядъ здає ся носить ся зъ гадкою вызначеня певныхъ обширôвъ землѣ на ту цѣль, а крôмъ того мають зарядити складку пропеву дорогою субскрипціи на подорожь Арменчикôвъ до Канады. Послѣ того, що и Русины мають зъ весною мандрувати до Канады, може сподѣвати ся, що тѣ обѣ нещаслевѣ націи зôйдуть ся и полюблять ся на ґрунтѣ канадыйскôмъ.

— На границяхъ территоріи „Colville Indian Reservation" въ стейтѣ Вашінґтонѣ помимо пять стôпъ грубого повладу снѣгу ждуть нетерпеливо бізнесѣсты на провявлачию президента, котрою масѣ вôдкрытись та частина Америки для ужитку. Въ нутрѣ своимъ мае та земля мѣсти въ собѣ золото, срѣбло, мѣдь, желѣзо, вугле и богато иншихъ дорогихъ металѣвъ. Припускають, що міліоны дасть ся осягнути, еслибъ бодай въ 10-тôй части споввнили ся тѣ надѣѣ, о якихъ снить тамошне населене.

— Въ однôмъ готелю въ Чікаго знайшли заморданую панью на лôжку посередъ полумени. Пôдозрѣлый о тотъ злочинъ и увязненый чорный келнеръ готелю признавъ ся, що достававъ вôдъ бувшого бордингера той панѣ $75, щобъ ю замордовати. Причиною того дѣла мали бути грошѣ, котрыхъ ждала та панѣ за комôрне.

— Въ Elmira вôдбули ся крестины нового смѣста, безъ вѣски и пива, котре достало имя: „Elmira Heights N. Y". Послѣдными часами прійшло тамъ богато людей молодыхъ зъ краю, не бѣдній, переважно сыны заможнѣйшихъ газдôвъ. Они оповѣдають, що люде въ краю, хоть яка тамъ бѣда, то пють тамъ собѣ добре. — Не знати, чи не зъ роспачи. Въ Elmira есть 10 фабрикъ и всѣ теперь добре роблять. Якъ хто може робити при полотняныхъ фабрикахъ, най напише до: Mr. A. Kuryla, 220 West 13 Str. Elmira Heights, N. Y. Тамъ есть вже церковь готова, а якъ только бôльше число людей зôгромадить ся, спровадять собѣ священника и заведуть ладъ, якъ и въ другихъ нашихъ мѣсцевостяхъ.

— Філядельфійскій корабель тяґаровый „Harriet C. Kerlin" опустила залога. До пôдьпласъ залога нѣхто еще не знає. Корабель притягнули до Філядельфіи.

Справы робôтничѣ.

— Оденъ зъ найбôльшихъ стрейкôвъ, якій мѣсто Baltimore коли бачило выбухъ сего тыжня. — Члены организаціи робôтничои „United Garment Worker Organisation" числомъ 5.000 мужа выповѣли вôйну капиталистамъ. Есть се стрейкъ не малои ваги. Робôтники покинули роботу, бо компаністы не хотѣли ихъ органѣзаціи узнати за орґанізацію. Предсѣдатель рицарѣвъ праці Charles F. Reichers переєправлявъ зъ компанистами, однакъ тѣ всякй предложеній жаданя вôдкинули и заявили рѣшучо, що они зъ организаціею робôтникôвъ не будуть входити въ нѣякѣ справы, бо такои не узнають, лишь зъ кождымъ робôтникомъ зъ особна. Наконець президентъ робôтничого товариства заявивъ се своимъ членамъ, оголосили робôтники страйкъ публично по газетахъ.

Окрѣмъ тыхъ 5 тысячь, мають застрейковати еще другѣ тысячки иншихъ робôтникôвъ. Стрейкуючѣ робôтники суть рôжныхъ народностей. Русины, Поляки, Чехи, Литвины, Жиды и американьскѣ Нѣмцѣ. Яка долѣ страйку буде? — донесемо на другій разъ.

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— Золоті рыбки привезено зъ Хинъ до Европы передъ 300 роками. Насамперѣдъ мала такѣ рыбки панѣ Помпадурыха въ Франціи.

— Бушель кукурудзы платить ся по 50 цент., а продавана за барою яко „віска" $24!

— За часовъ Горація вже носили римскій жѣнки штучнѣ зубы.

— Зъ тысячь супружескихъ паръ лишь одна дожіе золотого весѣлья.

— Въ Англіи жіе около 35 тысячь цыганôвъ.

— Въ Бразиліи уродить ся только кавы, що Америка не зможе ю з'ужити.

— Въ Венецуелѣ находить ся около 200 озеръ.

— Найогиднѣйшимъ и найнездорôвнѣйшимъ мѣстомъ есть Амой, въ Хинахъ.

— Року 1812 дня 14-го сентембра при въѣздѣ Наполеона до Москвы, згорѣло въ нѣй 30,800 домôвъ.

— Въ Шанґай зробили въ костелѣ орґанъ зъ бамбусу. Ще такихъ орґанôвъ не було.

— Читайте! до сальону не заглядайте, бо пôєте.

— Грецка королѣва есть одинокимъ адміраломъ на свѣтѣ.

— Знана цѣлому свѣтови артистка Сара Бернгардъ була швачкою.

— Англійска королева Вікторія мае девятеро дѣтей, а всѣ вышли якось на люди.

— Зъ тысячь мущинъ лишь 332 женять ся зъ молодшими дѣвчатами, 89 зъ старыми а 579 зъ дѣвчатами середного вѣку.

— Напишѣть конче до слѣдуючого числа „Свободы" за вашѣ плейзъ. Цѣкаво що!

— Одна тона діяментôвъ представляе вартôсть въ теперѣшнôмъ часѣ 35 міліонôвъ доларôвъ.

— Голяндчанка Павліна, есть найменшою зъ всѣхъ женщинъ свѣта, бо есть 20 цалѣвъ высока, а важить 9 фунтôвъ. Мае бути зато велика красавиця.

— Въ Мінізенѣ упавъ метеоръ, тяжкій 125 фунтôвъ. Кôлька дней по выкопаню бувъ такъ горячій, що нѣхто не мôгъ его взяти до рукъ.

— Міліонъ дол. въ золотѣ важить 3,686 фунтôвъ, въ срѣблѣ 56,931 фунт.: затымъ 21¼ тоны.

— Англійска королева мае въ своѣй палатѣ 60 дѣвчатъ до услуги.

— На всѣхъ стаціяхъ желѣзничихъ въ Австраліи суть женщины урядниками.

— Поверхность сонця выносить 2,500,000,000 квадратовыхъ кильометрôвъ.

— Въ Арменіи заказують молодôй дѣвчинѣ говорити зъ мущинами.

— Мѣсто Leadoille, Colo., лежить тысячъ стôпъ надъ поверхностію моря.

— Въ Хинахъ жѣнки не могуть вчити ся фотографованя.

— Въ North Branch, Mich. заложили дѣвчата братство, котрого статуты наказують, щобъ кожда зъ нихъ выйшла замужъ до кôнця 1896 року.

— На сонци есть такъ горячо, якобы на одну мінуту згорѣло 6 трільонôвъ каменного угля.

— Найбогатшою жѣнкою на свѣтѣ есть якась Dona Isadora Consino въ Хілє. Лишь єѣ копальнѣ угля приносять мѣсячного доходу $100,000.

— Венецуеля оголосила свою независимôсть вôдъ Испаніи 1811 р.

— Крокодиль вмѣе такъ плакати якъ дитина. Тымъ вабить до себе людей и пожирае ихъ.

— Нужь вступайте до „Союза"!

ВСЯЧИНА.

— Славный нѣмецкій священникъ Кнайпъ, котрый водою лѣчить всякй хоробы, мавъ недавно въ своимъ мѣстѣ вôдчитъ и оповѣдавъ про оригинальный способъ лѣченя, якого разъ уживъ. — Одного разу прійшовъ до него студентъ и жалувавъ ся, що дôстае окропный бôль жолудка, если зъѣсть щось зле приправленого и просивъ его о пораду. Не мôгъ ся его позбути Кнайпъ, тожь пôйшовъ до поблизкого шваба и просивъ его, щобъ мунаграбавъ зъ коня трохи пороху. Коли послушный швабъ се вчинивъ, зсыпавъ вôнъ той порохъ въ папѣръ и се выглядало якъ бы порошокъ що-йно куплений въ аптицѣ. Вôдтакъ всыпавъ вôнъ его до ложки зъ водою и казавъ студентови то выпити. По пятьохъ мінутахъ устали болѣ и студентъ чувъ ся цѣлкомъ спокôйнымъ. При тôмъ говорилъ Кнайпъ, що таке средство то ще нѣчь, часомъ уживаесь еще гôршихъ.

Намъ зновь вѣдомый такій факть: Въ однôмъ селѣ золочѣвского повѣта, люде пронрходили зъ церкви та попоѣвши, выйшли собѣ на дворъ тай почали балакати о томъ, то о сѣмъ, а властиво ни о чѣмъ, якъ то звычайно межи нашими людьми бувае. Въ тôмъ входить на подвôре якась жѣнка, здоровить спокôйныхъ людей тай пытае, чи трафила она до того, що то вмѣе лѣчити. „Та то я", вôдзывася господарь, „але такъ дуже лѣчити не вмѣю". „Ой порадьте, порадьте, сватоньку, мене нарѣкли до васъ, казали що вы поможете", просить жѣнка. „А щожь вась болить", пытае нѣбы лѣкарь. „Та такъ и въ серединѣ щось догание ми и голова и груди и въ ухахъ стрикае. Що не належимъ ся и до дохторахъ и по бабахъ и по хлопахъ и ничь ми не помагае". Дивить ся господарь на ту жѣнку, не видко щобъ ей що долягало. Але колижь вѣнъ вже лѣкарь то треба записати якійсь лѣкъ, тай каже до неѣ: „То такъ кобѣто. Пôдѣть по смѣтникахъ, тамъ лежать старі капцѣ, пкрапы, позбирайте ихъ, покрипѣть, наставте горнець води до огню и вкиньте тѣ шкрабы до горшка най варять ся; якъ скипять вôдцѣдѣть и напийте ся той юшки до вехоу сонця и заходу. То мусить помочи". „Добре, свате, добре", вôдказала зъ повною вѣрою жѣнка тай пôшла". По якôмсь часѣ ходить господарь по подвѣрю пораючись коло газдôвства, дивить ся йде зновь та жѣнка. „Ой, най вамъ Панъ-Богъ стократне нагородить на вашôй худôбцѣ, на вашихъ дѣточкахъ, та то якъ-бы рукою вôднявъ".

— Въ Нѣмеччинѣ увôльнили одного умерлого вôдъ вязницѣ. Рѣчь мала ся такъ: Оденъ державный секретаръ за фальшоване урядовыхъ документôвъ бувъ засуженый на 1½ року вязницѣ, въ котрôй померъ передъ скôнченемъ его кары, на розмякчене мозку. По смерти єго жѣнка его твердила на пôдставѣ зôзнань лѣкарскихъ, що её пок. мужь въ часѣ пополненя того карнôгôдного дѣла вже бувъ хорый. Тожь дотычный судъ зôбравшись на приватну нараду, ухваливъ увôльнити пок. вôдъ назначеної кары. — Не знати лишь якъ они повѣдомили его о томъ.

— Чи чули вы колû, щобы чоловѣка по нôгтяхъ, можь було пôзнати? А однакъ иде до того. Оденъ лѣкарь вченый таке сказавъ, що люде зъ широкими нôгтями суть спокôйного характеру. Тѣ зновь, котрымъ нôгтѣ ростуть скоро, любують ся въ богатствѣ. Хоробливѣ люде мають безбарвнѣ нôгтѣ, або сѣрѣ, а здоровѣ червонѣ. Малѣ нôгтѣ означають людей дурныхъ, зарозумѣлыхъ и впертыхъ; округлѣ або выпуклѣ мудрыхъ — вузкѣ сварливыхъ. Плямки на нôгтяхъ значать нещасте. Такъ одже навѣть зъ нôгтѣвъ можь пôзнати, що сидить въ чоловѣцѣ. Хованѣтежь вôдъ теперь нôгтѣ, особливо вы, що належите до красного пола, бо инакше ще не покаже вапа бесѣда, рухи, о чѣмъ товаришки вашѣ не скажуть, то здрадить готовѣ нôгтѣ...

СМѢХЪ И ПРАВДА.

Кумъ до кума: — А що вы куме маете въ вашôй торбѣ?

— Та дѣру! — вôдповѣдає.

— Та я знаю! Але я думавъ що щось рѣдкого!

Въ школѣ.

„Що то е чудо?"

Ученикъ: „Пане учителю, я нерозумѣю що то е чудо".

Учитель: „Чуешь, що тягну тя за ухо?"

Ученикъ: „Ой--ой--ой!... чую!"

Учитель: „Но видишь, то булобы чудо якъ бысь нечувъ!"

1) Трампъ: „Чи ты коли працювавъ?"

2) Трампъ: „Такъ! разъ якъ зъѣвъ-емъ недопечену булку".

Вôдрѣзавъ.

„Вачу, щось вам [illegible] на старость мой мужъ".

„О! дарул, я вже учила давъ собѣ [illegible] на скôнченого [illegible] бувши молодымъ [illegible] женивъ ся".

Въ америк[illegible] школѣ.

Учитель: „Для чого такъ спôзни[illegible] до школы?"

Ученикъ: „Згодѣ вытягнувъ мене запрôсъ въ кешенѣ, якъ [illegible] до школы, та забрало мене пôвъ годины закимъ застрѣливъ-емъ его и загарбъ вôдобравъ-емъ".

— Куме! скажѣть мене, чи у насъ суть найлучшій політичнѣ газеты?

— Тотѣ, що цѣлкомъ не выходять.

Скринка листова Редакціи и Администраціи.

Вп. пн. Вікторъ [illegible] фѣльд, Па. — [illegible] н. Сабата выслано. — [illegible] запісано. — [illegible]

Н С-тъ въ Юнкерсъ Н. Йо. — [illegible] мѣсцевости агента вже [illegible] ся до добру охоту.

Иванъ Качмарчикъ въ Ст. [illegible] Членôвъ до „Союза" мы [illegible] Д. К-скому будемо [illegible]

ХТО ВИНЕНЪ?

О. Федьковича.

(Дальше).

II.

По весѣллю забравъ молоду зъ собою. Посагу и ниточки не хотѣвъ. „На що менѣ, каже, посагу, на що менѣ вѣна, коли въ мене скрыня грошей въ земнику".

— Поѣхали.

По новой господѣ ходить Калина мовь не по свому свѣту. Все лишь вонъ одинъ ѣй на гадцѣ. Що старый не вмовляє, що не дѣє, дарма.

Однои Недѣленьки сидять собѣ обое, одно въ оденъ бокъ дивить ся, а друге въ другій; нѣ чичиркъ. Ажь тутъ уходить у свѣтлицю леґинь молоденькій, увесь чорно убраный. Поклонивъ ся.

„А вôдки, леґинь", пытає старый, „куда дорогою?"

— Буковинській, — каже; иду, службы шукаючи.

— Найми ся въ мене.

— Та добре.

— А що правишь?

— Що другимъ дасте, то и менѣ дасьте, каже.

— Згода. Просимо-жь у хату. Старый сказавъ, та й пошкатульгавъ у корчму... Бачивъ свою недоленьку тай топивъ сѣ у чарцѣ. День въ день у коршмѣ напиваєсь ся.

А молода молодичка дома умлѣває: „Марку, Марку, иди, иди вôдъ насъ, не рви мое серце".

Вонъ за крисаню: „Иду, каже, до Черемошу глубокого — не далеко".

Вона его за ручку: „не йди, каже, або и мене бери".

Остались обое — нѣчо не говорять лишь плачуть. А вонъ нарештѣ промовивъ:

„А чого тобѣ, каже, такй синцѣ по подъ вочки?"

Чого? — „Нелюбъ убиває, каже. Охъ Марочку, серце моє, хиба-жь то ты знавъ, якъ вонъ мене бе! — охъ, да якъ же жь вонъ мене бє, бе! — А ты не чувъ?"

„Чувъ, голубко моя нещасливая. Продавъ заразъ и грунтикъ и хату, а самъ пошовъ сюда. — Буду, гадаю собѣ, до ихъ въ наймы просить ся, та й не дамъ мою квѣтку толочити...

А старый изъ коршмы. Пыный-пяный! Та до жѣнки: „А чому ты мене не любишь, га? Ты сяка-така ...очко!" Вона мовчить.

...Чому ты мене не лю..., я тебе ще разъ пы...".

Вона все мовчить.

„Ехъ!" Вôдмахнувъ со...ою, та хоче ѣѣ въ голо...у; а Марко лапъ за руку: Стой! Марко бувъ сильный хлопець. Старый зґаласувавъ та пустивъ топорище, а сокирка вôдвинулась, та ему право въ чоло. — Вôдъ разу впавъ безъ душѣ...

III.

Марка звязали та вôддали до неволѣ. Казали, що вонъ стрыя зарубавъ.

Хотѣли и зъ неи, сердешнои протоколы тягнути, та родѣ вже було: вôдъ тои годиноньки, якъ головництво стало ся, вона безъ ума. Нѣчо бувало не робить, лишь сидить у вôконци, та все пытає, выпытує: а не йде, каже, Марочко, га? Не йде мôй милесенькій? Охъ що-жь бо то бавить ся коханнячко моє молоденьке! — де то пробуваєшь!?

А вонъ пробуває у славномъ мѣстѣ Станѣславѣ, у темници, на руки и на ноги кайданнячко гостре. На другомъ мѣсяци и поховали.

Не разъ тамъ оповѣдає старенькій гайдукъ, що хворыхъ невôльниковъ дозирає: „Я прихожу, каже, однои Недѣленьки въ ранцѣ, а вонъ - лежить на постели, ручки на грудяхъ."

„А ты хворый, небоже, ты дуже хворый?" пытаю. — Вонъ на мене пильно-пильно подививъ ся. „Хворый, батечку"; та й хопивъ мене за руку. „Не бувъ, каже, нѣхто вôдъ насъ?"

„Не бувъ," кажу. А вонъ сердешный, забувъ, що де Станіславъ, а де Буковина. А що его любка уже безъ ума, мабѣть также не знавъ. Его вхопили, знасте, якъ на воздухахъ у темницю.

„Я дядечку, стрыя не зарубавъ", каже вонъ, — чи хоть вы менѣ на сѣмъ свѣточку вѣрите, що я не виненъ?"

Я стисъ плечами, а вонъ ставъ плакати:

„Боже, Боже, каже, въ яку я годиноньку народивъ ся?"

„Цить, кажу, цить, сынку, не гнѣвай Бога. Вонъ тобѣ допоможе".

„О вже, каже, та й накрывъ собѣ очи. Але за часокъ знову до мене обертаєть ся: „Я бы, дядечку, пôшовь до вôконця!"

Повѣвъ я его помаленьку до вôконця. Вôдти було видко ся геть-геть ажь у горы, що такъ у ясному сонечку и лелѣли! А вонъ дивить ся — призирасть ся; а далѣ якъ припаде и къ зелѣзнымъ ґратамъ. якъ заплаче-заплаче! Не знаю, якъ лишь тй зелѣзнй штабы не потрѣскали.

„Иду, каже, заразъ". Глянувъ ще разъ у синй свои горы, притуливъ головку икъ холоднымъ ґратамъ, та й уже по нему. „Марку, кричу, Марку! Богъ зъ тобою, опамятай ся!" А вонъ лишь хлявъ на мене, якъ той яворъ подтятый.

Такъ розповѣдавъ не разъ старый гайдукъ, а слезы якъ горохъ котять ся на снѣдой его твари.

(Конецъ буде).

— Припоручаємъ Американьскимъ Русинамъ выдавництво „Бібліотеки для рускои молодѣжи, котре выходить въ Коломыи (въ Галичинѣ) подъ редакціею Юліяна Насальского. На рокъ одного только доляра, а выйде за рокъ 4 велики и грубй книжочки. Хто хоче мати тй книжочки, а цѣкавй они, най напише до Редакціи „Свободы".

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, только грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.